

آموزش برابر و نابرابر

www.ketab.ir

مؤلفان

امیر بادبدست

سهیلا معروفی

سمیرا محمودی آذر

لیلا رجیبی

پرستو خلیل وند

علیرضا عبادی

عنوان و نام پدیدآور	: آموزش برابر و نابرابر/ مولفان امیر بادبدست... [و دیگران]
مشخصات نشر	: تهران: میعاد اندیشه ، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۱ ص.
شابک	: 978-622-231-766-9
وضعیت فهرست نویسی	: قیفا
پادداشت	: مولفان امیر بادبدست، سهیلا معروفی، سمیرا محمودی آذر، لیلا رجبی، پرستو خلیل‌وند، علیرضا عبادی.
پادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۶۶ - ۱۷۱.
موضوع	: آموزش و پرورش - فرصت‌های برابر Educational equalization بهره‌وری آموزشی Educational productivity انگیزش در آموزش و پرورش - ایران Motivation in education -- Iran
شناسه افزوده	: بادبدست، امیر، ۱۳۷۵-
رده بندی کنگره	: LC۲۱۳
رده بندی دیویی	: ۳۹۷/۲۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۵۲۶۳۹۰
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: قیفا

Chapemiaad.com

عنوان کتاب: آموزش برابر و نابرابر
مولفان: امیر بادبدست، سهیلا معروفی، سمیرا محمودی آذر، لیلا رجبی، پرستو خلیل‌وند،
علیرضا عبادی
ناشر: میعاد اندیشه
ویراستار و طراح جلد: امیر بادبدست
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۰
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
قیمت: ۳۵۰/۰۰۰ ریال
شابک: ۹۷۸ - ۶۲۲ - ۲۳۱ - ۷۶۶ - ۹

همه ی حقوق مادی و معنوی این اثر برای مولفین محفوظ است.

تکثیر و انتشار این اثر به هر صورت، از جمله بازنویسی، فتوکپی، ضبط الکترونیکی
و ذخیره در سیستم های بازیابی و پخش، بدون دریافت مجوز کتبی و قبلی از مولفین
به هر شکلی ممنوع است.

این اثر تحت حمایت «قانون حمایت از حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان ایران» قرار دارد

فهرست مطالب

9	پیشگفتار
12	1- بخش اول
13	مقدمه
17	برابری آموزشی
20	واکاوی مسئله عدالت آموزشی
28	همگانی بودن آموزش و پرورش
30	برابری آموزش؛ پازل ناتمام قرن 21
32	2- بخش دوم
33	نابرابری آموزشی
38	انواع نابرابری آموزشی
47	شیوع نابرابری آموزشی
49	نابرابری آموزشی در حال تشدید
57	تشدید نابرابری آموزشی
59	نابرابری آموزشی در تاریخ ایران

63	نظام آموزش و پرورش و نابرابری آموزشی
65	شاخص های نابرابری آموزشی
71	هشدار درباره خطر نابرابر آموزشی
73	راهکارهای کاهش نابرابر آموزشی
75	3- بخش سوم
76	برابری فرصت های آموزشی
81	خانواده و دسترسی به آموزش عالی
84	سیاست های دسترسی اقشار پایین جامعه به آموزش
90	قانون اساسی ایران و حق آموزش رایگان
96	عدالت آموزشی؛ شرط نخست توسعه یافتگی
99	عدالت آموزشی؛ فرصتی برای توسعه پایدار
102	عدالت آموزشی؛ یک چالش فراگیر
107	راهبردهای عدالت آموزشی
108	فقر آموزشی
110	ابعاد فقر آموزشی

112	پیامدهای فقر آموزشی
114	4- بخش چهارم
115	نظام آموزشی و نابرابری اجتماعی
117	نظام خلاقیت کش
118	راهکارهای اصلاح نظام آموزشی
119	پایش مستمر نابرابری آموزشی
125	تاثیر نابرابر آموزشی بر اشتغال
129	تدریس خصوصی و نابرابری آموزشی
130	اهمیت نابرابری سلامت و نابرابری آموزشی
135	5- بخش پنجم
136	سایه کرونا بر سر عدالت آموزشی
137	کرونا؛ تلنگری بر آموزش برخط
139	کرونا؛ عامل گسترش نابرابری آموزشی
140	تفکیک آموزشی در دوران کرونا
141	تیر خلاص کرونا بر پیکر جان عدالت آموزشی

پیشگفتار

نیاز به برابری نیازی فطری است که در وجود انسان به ودیعه گذاشته شده است. در هر جامعه برای رسیدن به اهداف و آرمان های آن نهادهایی به وجود آمده و تعریف شده‌اند که هر یک کارکردها و وظایف بسیار مهمی دارند. یکی از این نهادها آموزش و پرورش است. هر جامعه ای آموزش و پرورش را نهادینه می کند و سازمان می دهد تا از طریق آن بقاء و دوام اجتماعی و فرهنگی خود را تضمین کند؛ لذا آموزش و پرورش چه به عنوان هدف و چه به عنوان وسیله برای رسیدن به اهداف باشد، عاملی مهم و اساسی در برقراری برابری، رشد فردی و اجتماعی و پیشرفت مادی و معنوی محسوب می‌شود. حال باید دید با توجه به اهمیت و حساسیت بالای این نهاد اجتماعی چگونه می توان برابری را در این نهاد اجرا و پیاده سازی نمود. از آنجا که در آموزش و پرورش با انسان‌ها سروکار داریم و هر انسانی برای به فعلیت رساندن استعدادها و توانایی‌هایش و هر جامعه‌ای برای پیشرفت و تعالی در زمینه های مادی و معنوی به تعلیم و تربیت نیازی اساسی و مبرم دارد، کوتاهی و قصور در این حق مسلم عواقب جبران ناپذیر گسترده‌ای را برای فرد و جامعه به بار خواهد آورد و در نقطه مقابل برابری، ستم قرار خواهد گرفت. در واقع باید دید که آموزش و پرورش تا چه حد در برقراری عدالت آموزشی موفق عمل کرده است.

یکی از مهم‌ترین نمودهای برقراری عدالت آموزشی در یک جامعه این است که آموزش بتواند در بلندمدت وسیله‌ای برای برابرسازی تفاوت‌های اجتماعی باشد. اما در ایران شیوه گزینش افراد برای ورود به دانشگاه‌های برتر طوری انجام می‌شود که شکاف طبقاتی موجود بین داوطلبان، در نتایج قبولی آن‌ها و سپس در موقعیت‌های شغلی و جایگاه اجتماعی آینده آن‌ها امتداد می‌یابد. یعنی همان‌طور که موفقیت داوطلبان در آزمون ورودی دانشگاه‌ها وابسته به جایگاه اقتصادی-اجتماعی آن‌هاست، این افراد در گذر زمان نیز در جایگاه اقتصادی-اجتماعی بالاتری باقی می‌مانند و بدین ترتیب در

بلندمدت برابری اجتماعی از طریق آموزش محقق نمی‌شود. نسبت موفقیت کمتر دانش‌آموزان طبقات پایین اقتصادی-اجتماعی تنها محصول شرایط مالی نامطلوب این خانواده‌ها نیست؛ در این خانواده‌ها فقر مطلق یا نسبی والدین، برخورداری دانش‌آموزان از روابط مهم و اثربخش را نیز مخدوش کرده است. والدین این خانواده‌ها از شرایط نامناسب اقتصادی خانواده خود و عدم برخورداری فرزندان‌شان از امکانات مطلوب آموزشی در قیاس با دانش‌آموزان اقشار مرفه‌تر آگاه‌اند. این آگاهی باعث می‌شود که والدین چشم‌انداز روشنی برای فرزندان‌شان متصور نباشند و به موفقیت آن‌ها در رقابت‌های تنگاتنگی مانند آزمون ورودی دانشگاه‌ها مطلقاً خوش‌بین نباشند، از طرفی دانش‌آموزان برای پیشرفت و موفقیت نیازمند همراهی، حضور و مراقبت پایدار بزرگسالان هستند. بنابراین هنگامی که والدین به موفقیت فرزندان‌شان باور ندارند، نمی‌توانند در راستای بهبود عملکرد تحصیلی به‌خوبی از ایشان حمایت کنند. نابرابری در برخورداری از این حمایت وجه دیگری از بی‌عدالتی آموزشی است.

دانش‌آموزانی که متعلق به سطوح پایین‌تر اقتصادی-اجتماعی جامعه هستند در بسیاری از موارد در اطرافیان خود الگوی مناسبی برای ترسیم چشم‌انداز آینده خود نمی‌یابند. به همین دلیل نقش نظام آموزش و پرورش در خلق الگوهای الهام‌بخش برای این دانش‌آموزان بسیار حیاتی‌تر از دانش‌آموزان اقشار متوسط یا مرفه است، نظام آموزش و پرورش فعلی اما در پُر کردن این خلأ ناتوان بوده است. با این نگاه دانش‌آموزان اقشار ضعیف‌تر جامعه بیش از دیگر دانش‌آموزان نیازمند ارتباط مداوم و موثر با معلم‌های توانمندتر هستند. در این دانش‌آموزان تقویت روابط موثر معلم و دانش‌آموز و دستیابی به رضایت متقابل معلم و دانش‌آموز می‌تواند به فرایند آموزش معنا بخشد و چشم‌اندازهای امیدوارکننده‌ای برای آن‌ها ترسیم کند.

اگر به صورت مختصر تعریفی از برابری آموزشی آورده شود یعنی: «دولت باید امکانات و تسهیلات آموزشی پایه را در سطحی قابل قبول برای همه کودکان، فارغ از طبقه اجتماعی، پس‌زمینه‌های قومی، جنسیت، توانایی‌های شناختی، مذهب، سطح درآمد و...